

Jüri Mertsalu

Kogukond

Vaimse kultuuripärandiga seoses räägitakse palju kogukondadest. Kuid mida selle all silmas peetakse?

Kogukonnana võib vaadelda igat inimirühma, keda seob ühine vaimne kultuuripärand: teadmised, väärtused, arusaamad või tavad. Vaimne pärand on juba olemuslikult kollektiivne: see loob ühtsustunde, mis liidab inimesed kogukondadeks ja hoiab neid koos.

Ühtsustunde ja ühine vaimne pärand võib tuleneda sarnasest päritolust, elupaigast, ametist, hobidest või muust. Sama küla või piirkonna inimestega jagame teadmisi kodukandi ajaloo ja loodusest, kas või näiteks seene- ja marjametsade asukohtadest. Loodusoludel ja kogukondlikel sidemetel põhinevad omakorda samalaadsed kombid, tavad ja ka oskused.

Piirkonnaüleselt seovad inimesi tihti ühised huvid või tegevusalad ning aktiivsemad koonduvad eriala- või huvialaühendustesse, nagu jahimeeste seltsi, käsitöö- või spordiliitu, mis tugevdavad sidemeid veelgi. Kogukonnatunde aluseks võivad olla ka sarnased muusika-eelistused, elulaad või muu. Tänapäevased sidevahendid hõlbustavad selliste kogukondade sündi ja kogukonnasisest suhtlust.

- ☞ *Jõulud on perepüha.*
- ☞ *„Teeme ära“ talgupäev.*
- ☞ *Võrokeelne laulu- ja rahvapidu Uma Pido.*

Toomas Kokkakin

Dimini Kogijuh

Igäüks meist kuulub korraga mitmesse eriilmelisse kogukonda. Näiteks võib tuua tohtrist pereisa, kes on pärit Saaremaalt, kuid elab Elvas ning vabal ajal armastab jahil käia. Ühest küljest on ta seotud oma lapsepõlvkodu ja suguvõsaga, teisalt praeguse kodukohaga, samuti töökaaslaste ja teiste meditsiini-töötajatega. Jahimees sai temast isa eeskujul, jahikaaslastega ühendavad teda nii spetsiifilised teadmised, oskused ja kombid kui ka lood, mida ikka jälle räägitakse.

Kogukonnad võivad olla väga erineva suurusega. Omaette väikese kogukonnana võib vaadelda perekonda. Samas moodustavad kogukonna ka ühe riigi elanikud või ühest rahvusest inimesed.

Selleks et mõni oskus või teadmine kuuluks kogukonna vaimse kultuuripärandi hulka, ei pea seda valdama kõik kogukonna liikmed. Näiteks kingsepa või korstnapühkija abi võib minna tarvis igapähele. Nende töö, teadmised ja oskused on paljudele inimestele olulised ja vajalikud. Pole aga vaja, et igäüks oskaks ise kontsaplekke vahetada või lõõre puhastada, niikaua kui teame, millise meistri poole oma murega pöörduda. Samamoodi on laulu- ja tantsupeoga – see on tähenduslik ka nende eestimaalaste jaoks, kes ise kooris ei laula või rahvatantsuga ei tegele.

Kogukonnal on võtmeroll oma vaimse kultuuripärandi hoidmisel ja kaitsmisel

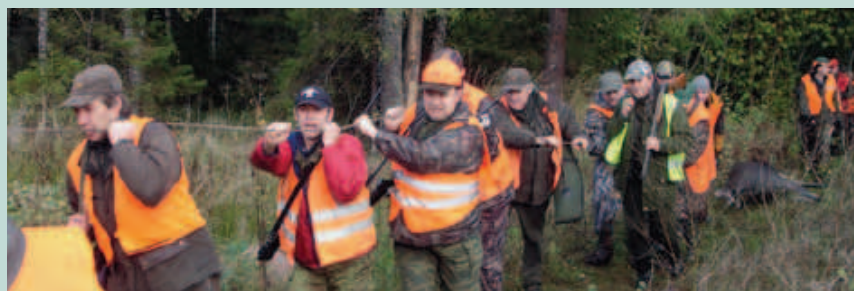
Paljudele igapäevastele oskustele, teadmistele, kommetele ja tavadele ei pööra me eraldi tähelepanu ja see polegi vajalik. Nende olemasolu ja toimimine tunduvad sama loomulikud kui aastaegade vaheldumine. Oskused ja teadmised püsivad täpselt niikaua, kui neil on koht inimese elus: kuni neid antakse edasi, kasutatakse, hoitakse ja väärtustatakse. Need hääbuvad, kui kogukonnal pole nende järele enam vajadust.

Kui ühiskondlike muutuste mõjul hakkab tasapisi kaduma mõni kogukonnale seni oluline teadmine või oskus, saavad seda takistada vaid needsamad inimesed, kelle pärandiga on tegemist. Nõu ja jõuga saavad toetada ka teised, kuid esmatähtis on kogukonna tahe

ja valmisolek, arusaam, et selle teadmise või oskuse järel on kogukonnas endiselt vajadus. Vaimse pärandi kaitsmise eelduseks ongi tegus ja tugev kogukond, kes on huvitatud oma kultuuri hoidmisest.

Hiiumaal oli näiteks kadumas naiste rahvariiete juurde kuuluva puusaehte rõhtude valmistamise oskus. Vaid üks eakas meister valdas seda kunsti, kuni toetusprogrammist „Saarte pärimuslik kultuurikeskkond” rahastatud projekti käigus leiti talle õpilased, kes said peagi rõhtude tegemise selgeks. Algatus tuli saareelanike endi seast, kes teadvustasid, et hiidlaste jaoks nii tähendusliku ja vajaliku oskuse kestmine on ohus.

Kogukond ise oskabki kõige paremini hinnata, millised teadmised-oskused vajavad parajasti suuremat tähelepanu ja kuidas oleks kõige otstarbekam seista hea nende püsimise eest ning tagada nende edasiandmine. Kui kogukond on ühel meelel selles, mida hoida ja kaitsta ning kuidas seda on kõige parem teha, võib olla üpris kindel, et need oskused ja teadmised jäävad ka järgmist põlvkonda saatma.

Aure Jaama

Biglit Puve

☛ Ühine eesmärk liidab jahimehi.

☛ Eesti tatarlased tähistavad uue aasta ja kevade saabumist navruz'i pidustustega, mille juurde käivad alati kallistused, kingitused ja kevadlilled.

☛ Külapäev toob kogukonna kokku.

Kristina Porila